

Opetusministeriö
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

Lausunto vapaan sivistystyön rahoitustyöryhmän muistiosta OPM 2010:12
Viite: Lausuntopyyntönnö 19.3.2010, dnro 69/040/2009

Yksityisen Opetusalan Liitto kiittää opetusministeriötä lausuntopyynnöstä ja tuo esille seuraavat näkemyksensä:

Vapaan sivistystyön rahoitustyöryhmän tehtävänä oli laatia selvitykset ja ehdotukset vapaan sivistystyön valtionosuusrahoituksen määräytymisen uudistustarpeista. Työryhmä esittää muistiossaan sekä koko vapaan sivistystyön kenttää että eri oppilaitosryhmiä koskevia ehdotuksia. Liikunnan koulutuskeskuksia koskevat asiat käsitellään erillisessä työryhmässä.

Voimme yhtyä työryhmän useisiin uudistusehdotuksiin sekä perusajatukseen, jonka mukaan pääasiallisena rahoitusmuotona säilyy todellisiin kustannuksiin perustuva laskennallinen valtionosuusjärjestelmä. *Nykyistä rahoitusjärjestelmää on kehitettävä sekä kokonaisuutena että oppilaitosryhmittäin, sillä nykyinen rahoitus ei ole riittävä eikä järjestelmä edistä kehitystyötä. Vapaan sivistystyön lain mukaisen toiminnan turvaamiseksi rahoituksen kehittäminen on välttämätöntä.*

Kansalaisopistot ja kesäyliopistot

Kannatamme työryhmän ehdotusta sekä kansalaisopistojen että kesäyliopistojen suoritemäärien lisäämisestä valtion talousarviossa lähemmäs todellista toteumaa ja nykyistä tarvetta (E2).

Ehdotettu kansalaisopistojen asteittainen yhteen hintaan siirtyminen (E3) aiheuttaa sen, että 27 yksityisestä kansalaisopistosta 11 (noin 41 % opistoista) saisi nykyistä pienemmän valtionosuuden. Kunnallisten kohdalla vastaava prosenttiosuus olisi noin 18 %. Liitteen 2 mukaan tasahintainen valtionosuus kokonaisuutena tarkasteltaessa heikentää yksityisen sektorin valtionrahoitusta verrattuna kuntasektoriin. Kaikkien yksityisten kokonaisuutos on -153.934 € (-1,1 %), kun vastaava muutos kuntasektorilla on +54.276 € (+0,1 %). Toteutuessaan tasahinta aiheuttaa ongelmia erityisesti sellaisissa opistoissa, joissa muutos olisi suuri. Työryhmä ehdottaa, että sekä yksityisten että kunnallisten opistojen toimintaedellytykset turvattaisiin 3 vuoden siirtymäkaudella ylimääräisin avustuksin. *Mielestämme järjestelmän muutoksesta aiheutuva valtionosuuden pieneneminen tulee kompensoida vähintään siirtymäkauden aikana ja uudistuksen vaikutuksia tulee seurata siirtymäaikaa pidemmällä aikajännteellä.*

Työryhmä esittää, että taiteen perusopetuksen järjestämistä jatkettaisiin voimassaolevan lainsäädännön mukaisesti, jolloin kunta voisi päättää opetuksen järjestämisestä sekä yleisen että laajan oppimäärän osalta ottaen huomioon paikalliset ja alueelliset sivistys- ja koulutustarpeet (E4). *Mielestämme esitetystä saa jonkin verran virheellisen kuvan taiteen perusopetuksen järjestämisestä, vaikka raportissa on kuvattu sitä toisaalla onnistuneemmin. Lisäksi on syytä tuoda esille, että asian valmistelussa ei ole ollut mukana taiteen perusopetukseen erikoistuneiden, opetusministeriön luvan saaneiden yksityisten koulutuksen järjestäjien edustajia.*

Liitto huomauttaa, että rekisteröidyillä yhteisöillä ja säätiöillä on taiteen perusopetuslakiin (Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633) ja opetusministeriön järjestämislupaan perustuva asema eikä nykyisten taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaista rahoitusta saavien rekisteröityjen yhteisöjen tai säätiöiden asema tai rahoitus saa millään tavoin heikentyä.

Opetusministeriö ja Opetushallitus ovat muistion mukaan (s. 21) linjanneet opetusministeriön myöntämän järjestämislupaan perustuvan opetustuntikohtaisen valtionosuuden olevan kohdennettu pääosin laajan oppimäärän mukaiseen opetukseen, koska se on kalliimpaa kuin yleisen oppimäärän järjestäminen ja koska täten pystytään huolehtimaan opetuksen monipuolisuudesta ja laadusta. Muistiossa tuodaan myös esille eduskunnan edellytys siitä (s. 19), että hallitus mm. selvittää miten taiteen perusopetuksen järjestäminen kansalaisopistoissa mahdollistetaan vain yleisen oppimäärän osalta.

Opetusministeriön luvan sisältö ja merkitys sekä valtionosuuden kohdentuminen tarkoitukseensa on oltava selkeää, sillä oppilaaksi hakeutuvalla tulee olla käsitys minkälaiseen taideopetukseen (yleinen-laaja) hän on hakeutumassa.

Kansanopistot

Kannatamme työryhmän esitystä kansanopistojen yksikköhintojen laskennan ja tarkistamisen sekä suoritteiden säilyttämistä nykyisellään (E6). *Näemme välttämättömänä toteuttaa työryhmän esitys nostaa kansanopistojen valtionosuus 65 prosenttiin, mikä tukisi vapaan sivistystyön toimintaedellytyksiä kansanopistoissa.*

Opintokeskukset

Kannatamme työryhmän ehdotusta valtionrahoituksen piiriin kuuluvien suorittemäärien nostamisesta lähemmäs todellista toteumaa ja nykyistä tarvetta sekä siten riittävän ja vakaan kokonaisrahoituksen kehityksen turvaamista (E13).

Työryhmä torjuu perustellusti harkinnanvaraisten avustuksen siirtämisen puoluetukimomentille parlamentaaristen voimasuhteiden mukaisesti (E14). Opintokeskukset ovat vapaata sivistystyötä koskevan lain mukaisia valtakunnallisia oppilaitoksia. Niitä ylläpitää rekisteröity yhteisö tai säätiö, jolla on opetusministeriön lupa oppilaitoksen ylläpitämiseen.

Työryhmä ehdottaa myös, että opintokeskusten omaa päätäntävaltaa koulutuksiensa kohdentamisessa opintotoiminnan ja opintokerhotoiminnan kesken tulee lisätä (E15). Tavoite on oikea, mutta vaadittavaa rahoitusmuutoksen toteuttamismallia ei kuitenkaan vielä ole. *Rahoitusmallin ja koelaskelmien te-*

kemiselle on oltava riittävästi aikaa, jotta asialla ei romuteta riittävän kokonaisrahoituksen kehittämistä.

Perustamishankkeiden rahoitus

Työryhmä esittää, että kansanopistojen, kansalaisopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten osalta vapaan sivistystyön perustamishankkeiden hankekohdaisesta rahoituksesta luovuttaisiin ja investointirahoitus siirrettäisiin yksikköhintoihin (E18). Jotta sinänsä hyväksyttävä ajatus toimisi, rahoituksen tulee olla sellaisella tasolla, että se tukee vapaan sivistystyön oppilaitoksien kehittämistä ja että ylläpitäjät myös todellisuudessa pystyvät huolehtimaan perustamishankkeista. *Asiaan tulee varata lisärahoitusta yli nykyisen hankerahoituksen, joka on ollut kokonaisuudessaan miljoona euroa (s. 58).*

Rahoituksen kokonaisuus

Pidämme hyvänä sitä, että työryhmä mielestä vapaan sivistystyön rahoitusta ja sen kehittämistarpeita tarkastellaan kokonaisuutena. Työryhmä esittää laatu- ja kehittämisrahoituksen valmistelun jatkamista yhteistyössä vapaan sivistystyön toimijoiden kanssa (E22). *Kannatamme laatu- ja kehittämisrahoituksen käyttöönottoa, mutta se ei kuitenkaan saa vaarantaa nykyistä niukkaa perusrahoitusta.* Laatu- ja kehittämisrahoituksen valmistelussa tulee huomioida nyt esitettyjen tai muiden muutoksien vaikutus kokonaisrahoitukseen. On keskeistä, että asian valmistelua jatketaan kunkin oppilaitosryhmän kanssa ja että rekisteröidyt yhdistykset ja säätiöt ovat työskentelyssä mukana.

Jos rahoitukseen tulee muutoksia, niiden vaikutuksia tulee seurata yksityiskohdaisesti eri oppilaitosmuotojen osalta sekä myös siten, että vaikutuksia tarkastellaan erikseen rekisteröityjen yhteisöjen ja säätiöiden sekä muiden ylläpitäjien osalta.

Yksityisen Opetusalan Liitto ry

Minna-Marika Lindström
elinkeinopoliittinen asiantuntija